

Kaip suprantu sakinį: „Kultūra skleidžiasi per kūrybą ir tarnavimą bendruomenei.“

Karolis Teodoras Uus, 12 klasė

Mokytoja Marija Gustainienė, Kauno Juozo Naujalio muzikos gimnazija

Kultūra – daug reikšmių turinti sąvoka. Vieni ją gali suvokti kaip meną: muziką, spektaklį ar šokį, o kiti – kuriančio asmens išprusimą, tobulėjimą. Kultūringas žmogus – save pažįstanti bei globali asmenybė, kuri iš aplinkos semiasi naujų idėjų, naujienų ir tokiais būdais tobulina, atranda save. Tačiau gali kilti klausimas: kaip plinta kultūra bei kodėl ji svarbi?

Visų pirma, asmuo per kūrybą bei tarnavimą bendruomenei gali tautai priminti kalbos, išsilavinimo bei nenutautėjimo svarbą – taip skleisdamas kultūrą. Neretai mes galime pamiršti, kokia svarbi yra kalba tautai, juk tik dėl jos mes galime išsakyti savo mintis, idėjas bei apmąstymus. Jau nuo senų senovės buvo suprasta žodžio reikšmė žmogui, ne veltui Biblijoje yra teigiama, kad „pradžioje buvo Žodis“. Lietuvoje, XVI amžiuje, kai dar trys pagrindinės rašytinės kalbos – lotynų, lenkų, rusėnų – buvo įsigaliojusios, radosi kultūros veikėjų, kuriems rūpėjo gimtoji kalba: jos puoselėjimas, tradicijos bei viešas vartojimas. Mažajoje Lietuvoje ryškiausia asmenybe galėtume laikyti raštijos pradininką, humanistą Martyną Mažvydą, kuris 1547 metais išleido pirmąją lietuvišką knygą „Katekizmą“, o Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės – Mikalojų Daukšą, katalikų kunigą, lietuviškos katalikiškos literatūros pradininką bei pirmųjų LDK lietuviškų knygų autorių, kuris po 1569 metų Liublino unijos, įsigaliojus lenkų kalbai, kreipėsi į Lietuvos bajorus norėdamas parodyti kalbos svarbą, jos išlaikymą bei vartojimą. 1599 metais lenkų kalba parašytos „Postilės“ „Prakalboje į malonųjį skaitytoją“ Mikalojus Daukša tvirtina, kad kalba yra įgimta: „Pati prigimtis visus moko, ir kiekvienas beveik iš motinos krūtinės įgauna polinkį į savąją kalbą – ją vartoti, išlaikyti ir propaguoti.“ Autorius taip pat teigia, jog tie, kurie nepaiso savos prigimties, niekina ją – griaua pasaulio tvarką. Šią netvarkos, chaoso stadiją LDK visuomenėje M. Daukša palygino su gyvūnijos pasaulio tvarka: „Kas per keistenybės būtų tarp gyvulių, jeigu varnas užsimanytų suokti kaip lakštingala, o lakštingala – krankti kaip varnas, ožys – staugti kaip liūtas, o liūtas – bliauti kaip ožys?“ – tai aiškiai parodo, kad kalba yra svarbiausias tautos bei jos kultūros elementas, kuris ją vienija. Šiais laikais, gyvenant globalėjančiame pasaulyje, mums taip pat svarbu siekti kultūros bei turėti žmonių, kurie savo kūryba vienytų tautą, vestų ją teisingu keliu. Taigi, asmuo, kurdamas bei tarnaudamas

bendruomenei, gali platinti kultūrą: vienyti tautą, priminti išsilavinimo, kalbos bei nenutautėjimo svarbą.

Antra, kūryba atskleidžia neigiamas visuomenės nuostatas bei įsitikinimus, tik tai suvokę žmonės gali tapti tolerantiškesni bei kultūringesni. Neabejotina, kad kultūra – tai sąmoningumo ugdymo instrumentas. Ne veltui lietuvių humanistas bei rašytojas Vydūnas yra sakęs: „Kad įvertintume kultūrą, būtinai reikia atsižvelgti į tai, kiek žmoniškumas, kaip veiksnys, reiškia viskam, kas žmonėms rūpi, kas yra jų darbas, visas jų gyvenimo turinys ir pagaliau jo esmė.“ Tarp kūrybos ir asmens gyvenimo sampratos yra nemažai paralelių: ji leidžia analizuoti savus įsitikinimus bei suprasti ne tik aplinką, bet ir save. Tačiau mes matome, kad kultūringas, mąstantis bei jautrus žmogus, o ypač menininkas yra nereikalingas šiai visuomenei, trokštančiai pinigų, pasilinksminimų ir pigaus blizgesio. Šia tema rašė XX a. egzodo rašytojas Antanas Škėma savo romane „Balta drobulė“. Kūrinio pagrindinis veikėjas Antanas Garšva yra kūrybiškos sielos, tačiau jo įkvėpimas yra visiškai nuslopintas sumaterialėjusios visuomenės, kurioje jis yra tik skaičius, o jo erudicija tik trukdo prisitaikyti prie gyvenimo standartų. Iš romano siužeto išaiškėja, kad Antanas Garšva dirbo liftininku Niujorke, tačiau šis monotoniškas darbas privertė jį jaustis kaip didžiulio mechanizmo sraigteliu, kuriame visą dieną tik „up ir down, up ir down griežtai įrėmintoje erdvėje“. Žmogus vartotojiškoje visuomenėje praranda savo dvasią: tampa netolerantiškas kitai mąstantiems, individualistas, kuris konkuruoja siekdamas materialinės gerovės. Menininkui reikia erdvės, kad jis galėtų įgyvendinti savo idėjas, skleisti kūrybą ir pats skleistis kūryboje. Pasak A. Škėmos romano, menininkas turi tarnauti visuomenei, bet tik ne pataikauti jos įnoriams ir keistiems siekiams, bet tarnauti protingai: kalbėti apie aktualias problemas, jas analizuoti, ieškoti išeičių iš susiklosčiusios painios situacijos, kalbėti apie tai, kas žeidžia žmones, trukdo dvasiškai jiems tobulėti. Tai jau tikro meno paskirtis. Taigi, kūryba yra labai svarbi kultūros vystymuisi bei žmogaus tobulėjimui, nes ji atskleidžia tikrovę, kuri verčia susimąstyti apie vertybes bei kultūrą.

Apibendrinamas norėčiau teigti, kad kultūros vystymuisi yra be galo svarbi kūryba bei tarnavimas bendruomenei. Visa tai vienią tautą, primena išsilavinimo, erudicijos, kalbos bei nenutautėjimo svarbą. Taip pat priverčia susimąstyti apie visuomenės vertybes bei kultūrą.